

Nr 167.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslag för budgetåret 1954/55 under femte huvudtiteln; given Stockholms slott den 12 mars 1954.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen anmäles medelsbehovet för budgetåret 1954/55 till mödrahjälp, mödrahjälpsnämnderna, bidrag till sjukkassor, moderskapspenning samt statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. Vidare behandlas vissa frågor rörande ordningen för förskottering av försäkringsavgifter och arbetsgivarbidrag till de allmänna sjukkassorna.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 mars
1954.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, följande.

I årets statsverksproposition, femte huvudtiteln, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna följande förslagsanslag med nedan angivna belopp.

	Kronor
Punkt 13 Mödrahjälp	10 000 000
» 14 Mödrahjälpnämnderna	187 000
» 79 Bidrag till sjukkassor	155 000 000
» 80 Moderskapspenning	1 100 000
» 82 Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.	3 500 000

Anledningen till att ifrågavarande anslag i statsverkspropositionen upptogs med endast preliminärt beräknade belopp var att förslag till lagstiftning angående bl. a. läkemedelsrabatter, moderskapsförsäkring och yrkesskadeförsäkring avsågs skola underställas 1954 års riksdag. Sedan propositioner i angivna ämnen numera utarbetats torde förenämnda anslagsfrågor få upptagas till förnyad behandling.

1. Mödrahjälp.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	12 000 000	9 524 314
1951/52	11 000 000	7 910 592
1952/53	10 000 000	7 837 489
1953/54 (statsliggaren s. 304)	10 000 000	
1954/55 (förslag)	6 000 000	

Socialstyrelsen har (skr. 25/8 1953) lämnat följande uppgifter angående antalet hjälpfall m. m.

År	Antal levande födda barn	Beviljade ansökningar om mödrahjälp	Genomsnittligt belopp per beviljad ansökan
1951	110 129	36 304	241
1952	110 088	33 152	249

Styrelsen erinrar, att den fr. o. m. den 1 juli 1953 genomförda höjningen av maximibeloppet för mödrahjälp från 400 (vid flerbörd 500) kronor till 600 (800) kronor inte var avsedd att föranleda en allmän höjning av hjälpbeloppen utan endast skulle bereda utrymme för tillgodoseende av behov som ej kunnat täckas med förutvarande maximibelopp. Under förutsättning av oförändrade grunder beräknar styrelsen, att anslaget för nästa budgetår kan minskas till 9 000 000 kronor, varvid styrelsen bl. a. räknar med att ca 5,7 % av beviljade ansökningar om mödrahjälp kommer att utgå med högsta belopp.

Statskontoret har föreslagit, att anslaget för budgetåret 1954/55 bestämes med belastningssiffrorna för de senaste budgetåren såsom utgångspunkt och således nedräknas till högst 8 500 000 kronor.

Departementschefen.

Kungl. Maj:t har förut denna dag beslutat avlåta proposition till riksdagen angående moderskapsförsäkring m. m. På grundval av ett av socialförsäkringsutredningen framlagt förslag har i propositionen föreslagits, att en allmän moderskapsförsäkring skall knytas till den obligatoriska sjukförsäkringen att träda i kraft samtidigt med denna den 1 januari 1955. Enligt propositionen skall mödrahjälpen bibehållas i sin nuvarande utformning vid sidan av moderskapsförsäkringen. Jag har dock vid anmälan av denna fråga uttalat, att — såsom även utredningen föreslagit — man vid mödrahjälpens utmätande i det enskilda fallet vanligen torde böra taga hänsyn till det ökade försäkringsmässiga skyddet.

Utredningen har framhållit att, om man i de fall där mödrahjälp utgår enligt nuvarande principer skulle minska denna med skillnaden mellan å ena sidan den föreslagna moderskapspenningen och å andra sidan nuvarande moderskapshjälp eller moderskapspenning, totalkostnaderna komme för mödrahjälpens del att reduceras med drygt 6 milj. kronor. Med utgångspunkt i det nuvarande anslaget av 10 milj. kronor skulle detta betyda en anslagssänkning till mindre än 4 milj. kronor. Försiktigtvis har dock utredningen funnit sig böra föreslå, att anslaget uppföres med 5,5 milj. kronor.

Det stora flertalet remissorgan har godtagit utredningens beräkning rörande minskningen i mödrahjälpens totala omfattning; från några håll har dock tvivel uttalats om möjligheterna att reducera anslaget till mödrahjälp i förutsatt utsträckning.

Av vad jag har anfört i den förut nämnda propositionen framgår, att jag

inte haft någon erinran mot grunderna för utredningens beräkning av den årliga kostnaden för mödrahjälp men att jag funnit utredningens utgångspunkt — det för innevarande budgetår uppförda anslaget av 10 milj. kronor — ligga för högt i betraktande av medelsåtgången, som för budgetåret 1952/53 utgjorde 7,8 milj. kronor; även för det närmast föregående budgetåret var anslagsbelastningen lägre än 8 milj. kronor. Under andra halvåret 1954 skall mödrahjälp lämnas efter nuvarande grunder. Kostnaden för mödrahjälp kommer därför givetvis att under nästa budgetår bli högre än den årskostnad som framdeles torde kunna komma att uppstå. Svårigheterna att uppskatta medelsbehovet i samband med den föreslagna omläggningen av samhällets ekonomiska hjälp vid havandeskap och barnsbörd är påtagliga. Jag föreslår, att anslaget till mödrahjälp för budgetåret 1954/55 uppföres med 6 milj. kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mödrahjälp* för budgetåret 1954/55 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 6 000 000 kronor.

2. Mödrahjälpnämnderna.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	180 000	175 708
1952/53	180 000	164 150
1953/54 (statsliggaren s. 304)	187 000	
1954/55 (förslag)	187 000	

Detta anslag är avsett till dels arvoden till mödrahjälpnämndernas ordförande, ledamöter och suppleanter samt ersättning åt sekreterare, dels resekostnadsersättningar och traktamenten och dels expenser. Ersättningen åt sekreterare utgår med ett fast belopp av 20 kronor per sammanträdesdag ävensom ett visst belopp för varje behandlad ansökan, vilket i fråga om mödrahjälpnämnd i landstingsområde utgör en krona och i fråga om nämnd i stad utanför landsting 50 öre.

Socialstyrelsen har (skr. 25/8 1953) under framhållande att sekreterararvodena kvarstått oförändrade sedan 1938 föreslagit, att arvodet för varje behandlad ansökan höjes från en krona till en krona 50 öre och från 50 öre till 75 öre. Den härav föranledda merkostnaden beräknas till ca 22 500 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget höjes till 209 000 kronor.

Statskontoret har funnit det skäligt, att arvodena åt sekreterarna för varje behandlad ansökan uppräknas något men har ansett förbättringen böra begränsas till 25 öre för ärende i landstingsområde och 15 öre för ärende i stad utanför landsting. Även vid en arvodesförbättring i den utsträckning socialstyrelsen föreslagit torde, framhåller ämbetsverket, en höjning av anslaget ej vara motiverad.

Departementschefen.

Jag biträder socialstyrelsens förslag om höjningar av de för varje ärende beräknade ersättningarna åt mödrahjälpnsnämndernas sekreterare, vilka höjningar bör tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1954. Genom moderskapsförsäkringens införande den 1 januari 1955 torde antalet ansökningar om mödrahjälp komma att minska. Då man har anledning att räkna med betydande eftersläpningar av kostnaderna under förevarande anslag, synes medelsbehovet för nästa budgetår komma att endast i begränsad omfattning påverkas av nedgången i antalet mödrahjälpssärenden. Med hänsyn till de senaste belastningssiffrorna synes kostnaden för nyssnämnda förbättringar av sekreterarnas ersättningar rymmas inom ett anslag av nuvarande storlek. Jag föreslår, att anslaget för budgetåret 1954/55 uppföres med oförändrat belopp eller 187 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mödrahjälpnsnämnderna* för budgetåret 1954/55 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 187 000 kronor.

3. Bidrag till sjukkassor m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	62 000 000 ¹	59 358 681 ¹
1953/54 (statsliggaren s. 348 och 349)	68 000 000 ¹	
1954/55 (förslag)	160 000 000	

Å riksstaten för budgetåret 1953/54 finnes under rubriken Bidrag till sjukkassor uppfört ett förslagsanslag av 66,9 milj. kronor och under rubriken Moderskapspenning ett förslagsanslag av 1,1 milj. kronor. Från förstnämnda anslag bestrides kostnaderna för bidrag till erkända sjukkassor inberäknat bidrag till moderskapshjälp. Från sistnämnda anslag bestrides kostnaderna för moderskapspenning till kvinnor som ej är berättigade till moderskapshjälp från erkänd sjukkassa.

Riksförsäkringsanstalten har (skr. 31/8 1953) beräknat medelsbehovet för bidrag till sjukkassor dels för andra halvåret 1954 i enlighet med nu gällande bestämmelser om statsbidrag till erkända sjukkassor och dels för första halvåret 1955 i enlighet med lagen om allmän sjukförsäkring i dess av 1953 års riksdag antagna lydelse.

Vad angår senare halvåret 1954 har riksförsäkringsanstalten anför, att antalet statsbidragsberättigade medlemmar i sjukkassorna vid slutet av år 1952 uppgick till omkring 3 306 000. Anstalten har uppskattat medlemsökningen under år 1953 till samma antal som år 1952 eller 113 000. Ökningen antages bli lika stor under år 1954. Antalet sjukhjälpssdag per år och

¹ Anslagen till Bidrag till sjukkassor samt Moderskapspenning.

medlem utgjorde år 1951 11,0 och 1952 10,5. För åren 1953 och 1954 har anstalten räknat med 11,0. Sjukvårdsbidraget uppgick under år 1952 till 5 kronor 59 öre per sjukvårdsförsäkrad medlem. Beloppet beräknas under åren 1953 och 1954 stiga med dels 5 % om året och dels belopp, som kan antas svara mot förändringarna fr. o. m. den 1 juli 1953 i provinsialläkartaxan och taxan för beräkning av ersättning för läkarvård och tandläkarvård enligt sjukkasseförordningen (sjukkassetaxan). Från dessa utgångspunkter har sjukvårdsbidraget per medlem beräknats till 6 kronor 54 öre för år 1953 och 7 kronor 53 öre för år 1954. Ersättningarna för intagning å sjukvårdsanstalt har antagits öka under åren 1953 och 1954 med 8 resp. 16 % av 1952 års ersättningar. Antalet fall av moderskapshjälp har uppskattats till 87 000 år 1953 och 87 200 år 1954. Kassornas utbetalningar av barntillägg under år 1952 motsvarade en kostnad av 2 kronor 5 öre per medlem. Anstalten har för åren 1953 och 1954 räknat med samma kostnad per år och medlem.

På grundval av nu angivna uppgifter och antaganden har riksförsäkringsanstalten beräknat statsbidraget till erkända sjukkassor för budgetåret 1954/55 till 55,9 milj. kronor.

För år 1955 har anstalten i överensstämmelse med propositionen 1953: 178 räknat med ett statsbidrag av 218 milj. kronor för hela året, varav hälften eller 109 milj. kronor antagits belöpa på första halvåret. Anstalten har förutsatt, att detta bidrag i sin helhet kommer att tillställas kassorna förskottsvis. Alternativt har räknats med att endast 90 % skall utgå som förskott.

Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1954/55 har av anstalten i enlighet med det anförda beräknats till omkring $(55,9 + 109)$ 164,9 milj. kronor under förutsättning av 100 % förskottering. Med 90 % förskottering minskas medelsbehovet till omkring 154 milj. kronor. Riksförsäkringsanstalten föreslår, att anslaget i enlighet med förstnämnda alternativ anvisas med ett avrundat belopp av 165 milj. kronor.

Statskontoret har anfört, att riksförsäkringsanstaltens beräkningar utifrån av anstalten angivna förutsättningar icke givit statskontoret anledning till erinran.

Riksförsäkringsanstalten har vidare (skr. 31/8 1953) framlagt beräkning av medelsbehovet under förslagsanslaget till Moderskapspenning. Antalet fall med moderskapspenning uppskattas till 15 200 år 1953 och 15 000 år 1954. Anstalten har förutsatt, att lagstiftningen rörande moderskapspenning kommer att gälla endast t. o. m. 1954. Under denna förutsättning har anstalten föreslagit, att anslaget för nästa budgetår anvisas med ett belopp av 875 000 kronor.

Departementschefen.

Under ifrågasvarande anslag skall även för budgetåret 1954/55 beräknas medel för bidrag till den frivilliga sjukförsäkringen enligt nu gällande regler. De bidrag till erkända sjukkassor, som på grund härav skall utbetalas under budgetåret, utgöres av dels provisoriska bidrag för 2., 3. och 4. kvarta-

len 1954 och dels slutligt bidrag för år 1953. Riksförsäkringsanstalten har beräknat medelsbehovet i denna del till ca 55,9 milj. kronor. Denna beräkning torde böra godtagas. Det bör anmärkas, att den slutliga beräkningen av statsbidrag avseende år 1954 enligt nu tillämpade regler skall äga rum först under budgetåret 1955/56. Nyssnämnda belopp innefattar därför inte en slutreglering av statsbidragen till den frivilliga försäkringen.

För senare hälften av budgetåret 1954/55 skall anslag anvisas till den allmänna sjukförsäkringen. Statens bidrag till denna försäkring har i propositionen 1953: 178 uppskattats till 218 milj. kronor för helt år. Enligt lagen om allmän sjukförsäkring utgår statsbidrag till de allmänna sjukvårdskassorna i form av sjukhjälpbidrag, medlemsbidrag, avgiftslindringsbidrag och avgiftsersättningsbidrag. I nämnda proposition har (s. 155 ff) sjukhjälpbidraget beräknats till 44 milj. kronor såsom bidrag till sjukvårdsförsäkringen, 105 milj. kronor såsom bidrag till grundsjukpenning och 16 milj. kronor såsom bidrag till barntillägg eller sammanlagt 165 milj. kronor för år. Medlemsbidraget har beräknats till 23,4 milj. kronor, avgiftslindringsbidraget till 7 milj. kronor och avgiftsersättningsbidraget till 9 milj. kronor för helt år. Nu nämnda bidrag skulle tillsammans utgöra ($165 + 23,4 + 7 + 9$) 204,4 milj. kronor. Härtill kommer bidrag till den frivilliga sjukpenningförsäkringen om 5 å 6 milj. kronor. Vidare har den i nämnda proposition skisserade läkemedelsreformen beräknats medföra en ökning av avgiftslindringsbidraget med 2 milj. kronor, varjämte ett direkt bidrag om 6 milj. kronor beräknats till läkemedelsrabatteringen. De totala statsbidragskostnaderna skulle i enlighet härmed för helt år bli ($204 + 6 + 2 + 6$) 218 milj. kronor.

Kungl. Maj:t har förut denna dag beslutat avlåta proposition till riksdagen om förordning angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel m. m. I denna proposition har föreslagits, att statsbidrag till läkemedelsrabatter skall för varje kalenderår utgå med en krona 15 öre för envar som vid kalenderårets utgång är medlem av allmän centralsjukkassa. Statsbidraget för år 1955 har i enlighet med denna regel uppskattats till i runt tal 6 milj. kronor. Härjämte har avgiftslindringsbidraget beräknats stiga med 2 milj. kronor på grund av läkemedelsrabatteringen. Beräkningen av statens kostnader för denna rabattering överensstämmer sålunda med förenämnda i propositionen 1953: 178 framlagda beräkning. Enligt propositionen om läkemedelsrabatteringen skall apoteken sända in sina räkningar å utlämnade läkemedel till riksförsäkringsanstalten, som skall likvidera räkningarna. Det per medlem beräknade statsbidraget till läkemedelsrabatter kommer därför inte att tillställas sjukvårdskassorna på samma sätt som statsbidraget till den allmänna sjukförsäkringen i övrigt. Det oaktat synes det lämpligt att medel för statsbidrag till läkemedelsrabatteringen beräknas under samma anslag som sistnämnda statsbidrag.

Vid anmälan av propositionen 1953: 178 anförde jag (s. 155), att kostnaderna för läkarvården i ej oväsentlig mån är beroende av hur läkarvårdstaxorna utformas. Med hänsyn till svårigheten att i dåvarande läge upp-

skatta ifrågavarande kostnad ävensom till den omständigheten att socialförsäkringsutredningens beräkningar inrymde viss säkerhetsmarginal, ansåg jag mig böra godtaga desamma. Genom kungörelse den 19 juni 1953, nr 476, har ersättningsbeloppen (dock ej i vad de avser resekostnader) enligt den s. k. sjukkassetaxan höjts med 20 %. Taxans giltighet har sedermera med denna ändring förlängts t. o. m. utgången av år 1954. Beslut om ersättningstaxa för tiden därefter har ännu ej fattats. Tillräcklig anledning att frångå mitt förenämnda uttalande angående beräkningen av läkarvårdskostnaderna föreligger enligt min mening inte.

Ej heller i övrigt synes anledning finnas att nu i fråga om statsbidragen till den allmänna sjukförsäkringen räkna med andra belopp än de i propositionen 1953: 178 angivna. Man bör sålunda utgå från en årskostnad om 218 milj. kronor eller för halvt år 109 milj. kronor.

I proposition den 12 mars 1954 har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag till lag om moderskapshjälp. Härvid har föreslagits, att den allmänna moderskapsförsäkringen, vilken skall träda i kraft den 1 januari 1955, skall anknytas till den allmänna sjukförsäkringen och handhas av de allmänna sjukkassorna. Statsbidrag beräknas på grund av moderskapsförsäkringen utgå till de allmänna sjukkassorna med för helt år 19,8 milj. kronor; till ett beräknat belopp av 0,3 milj. kronor motsvaras dock detta av en minskning av sjukhjälpbidraget på grund av sjukförsäkringen. Av det sålunda ökade statsbidraget till sjukkassorna (19,8 — 0,3) 19,5 milj. kronor, hänför sig 16,0 milj. kronor till sjukhjälpbidraget och 3,5 milj. kronor till avgiftslindringsbidraget. För halvt år utgör alltså ökningen 8,0 resp. 1,75 milj. kronor. Å andra sidan erfordras icke medel till moderskapspenning för tiden efter 1954 års utgång. Riksförsäkringsanstalten har räknat med att anslaget till moderskapspenning av denna anledning kan minskas från det för innevarande budgetår anvisade beloppet 1 100 000 kronor till 875 000 kronor. Sistnämnda medelsbelopp synes av praktiska skäl böra för nästa budgetår räknas in under sjukkasseanslaget.

Medelsbehovet för bidrag till sjukkassor skulle under nu angivna förutsättningar för nästa budgetår uppgå till $(55,9 + 109 + 8 + 1,75 + 0,875)$ 175,525 milj. kronor. Såsom riksförsäkringsanstalten förutsatt måste sjukkassorna äga att under första hälften av år 1955 i förskott erhålla de medel som erfordras för kassornas utbetalningar. Det är uppenbarligen vanskligt att bedöma det exakta förskottsbehovet. Även om vissa omständigheter otvivelaktigt kan förutses medföra särskilt höga kostnader under den första tiden efter den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande synes det vara anledning förvänta en viss eftersläpning i fråga om sjukkassornas utbetalningar såväl till enskilda som till sjukhus m. fl. Det synes därför motiverat att anslagsäskandet för nästa budgetår begränsas till 160 milj. kronor. Det må anmärkas, att ökningen i förhållande till det i statsverkspropositionen preliminärt beräknade beloppet 155 milj. kronor kompenseras av att anslaget till mödrahjälp enligt mitt förslag i det föregående under punkt 1 minskas från det preliminärt beräknade beloppet 10 milj. kronor till 6 milj.

kronor samt att det preliminärt beräknade anslaget till moderskapspenning om 1,1 milj. kronor bortfaller.

Anslaget bör anvisas under rubriken Bidrag till sjukkassor m. m.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till sjukkassor m. m.*, för budgetåret 1954/55 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 160 000 000 kronor.

4. Förskottering av försäkringsavgifter och arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m. Kostnaderna för den allmänna sjukförsäkringen skall bestridas, förutom genom statsbidrag, genom de försäkrades avgifter och bidrag från arbetsgivarna. Enligt lagen om allmän sjukförsäkring (37 och 39 §§) äger allmän sjukkassa erhålla förskott i avräkning på sjukförsäkringsavgifter och centralsjukkassa förskott i avräkning på arbetsgivarbidrag som kommer att debiteras för visst kalenderår. Förskotten skall lämnas av statsverket enligt de föreskrifter Konungen meddelar. Vid anmälan av 1954 års statsverksproposition, femte huvudtiteln, har omnämnts (s. 189), att *riksförsäkringsanstalten* (skr. 28/10 1953) lämnat en redogörelse för en inom anstalten företagen undersökning rörande de allmänna sjukkassornas medelsbehov under första halvåret 1955. Anstalten har funnit, att de på nämnda tid belöpande utgifter som behöver täckas anordnades än genom anlåtande av fonderna, kan beräknas till 380 milj. kronor. För bestridande av dessa utgifter erfordras, att statsverket tillskjuter, förutom förskott å statsbidrag, förskott å 1955 års försäkringsavgifter med 165 milj. kronor samt å samma års arbetsgivarbidrag med 95 milj. kronor. Beräkningen förutsätter, att kassornas fonder bidrar till medelsförsörjningen under halvåret i fråga med 15 milj. kronor. Undantages stats- och kommunalanställda tjänstemän från tilläggssjukpenningförsäkringen resp. sjukpenningförsäkringen i dess helhet minskas behovet av avgiftsförskott till 157 resp. 150 milj. kronor och behovet av förskott å arbetsgivarbidrag till — i båda fallen — 80 milj. kronor. Riksförsäkringsanstalten har hemställt, att såsom förslagsanslag för budgetåret 1954/55 till vissa förskott till sjukkassor anvisas 260 eller, om stats- och kommunalanställda tjänstemän undantages från sjukpenningförsäkringen, 230 milj. kronor.

Beräkning av de belopp som kommer att inflyta i avgifter och arbetsgivarbidrag under ifrågavarande halvår har av anstalten lagts fram endast beträffande arbetsgivarbidragen. Enligt denna beräkning skulle inflyta 55 milj. kronor av förenämnda på halvåret belöpande 95 milj. kronor.

I statsverkspropositionen har vidare redogjorts för de över riksförsäkringsanstaltens skrivelse avgivna yttrandena.

Beträffande ordningen för bestridande av på staten ankommande arbetsgivarbidrag har de *utredningsmän*¹, som tillkallats för ut-

¹ Utredningsmännen har varit förste aktuarien C. J. M. Holm och kronokamreraren B. E. V. Åkerstedt.

redning rörande debitering och uppbörd av avgifter till den allmänna sjukförsäkringen m. m. lagt fram förslag i en P. M. angående debitering och uppbörd av arbetsgivares bidrag och avgifter till de obligatoriska sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna m. m. I ifrågavarande del har utredningsmännen anfört i huvudsak följande.

Utredningsmännen har övertvägt olika möjligheter att verkställa debitering av bidragen. Närmast till hands skulle kanske ligga att låta riksförsäkringsanstalten infordra erforderliga löneuppgifter från de olika myndigheterna, varefter anstalten med ledning av dessa uppgifter skulle uträkna bidraget. Ett sådant tillvägagångssätt torde dock bli mycket arbetskrävande och otympligt och kan därför ej förordas.

Ett annat alternativ vore att låta varje särskild förvaltningsmyndighet själv räkna ut bidraget. Emellertid har riksräkenskapsverket för annat ändamål tillgång till årliga uppgifter om statens arbetstagare, med ledning varav bidragen skulle kunna uträknas. I jämförelse härmed ter sig det nyssnämnda andra alternativet mindre tilltalande, då det torde kräva betydligt mera tid och omgång.

De hos riksräkenskapsverket tillgängliga uppgifterna gäller förhållandena den 1 oktober och torde kunna tagas i anspråk för här avsett ändamål omkring februari—mars nästpåföljande år. De avser alltså ej kalenderår. Denna omständighet synes ej få hindra att man tillgodogör sig den avsevärda förenkling som de ifrågavarande uppgifternas utnyttjande utan tvivel skulle innebära. Utredningsmännen föreslår därför, efter samråd med representanter för riksräkenskapsverket, att åt verket uppdrages att uträkna det statliga arbetsgivarbidraget med vissa här nedan nämnda undantag. Uträkningen bör kunna ske efter enkla regler, som riksräkenskapsverket bestämmer i samråd med riksförsäkringsanstalten. Det fel, som föränledes av att uppgifterna ej avser kalenderår, bör utan större svårighet kunna elimineras om så skulle visa sig erforderligt.

Uppdelning av bidragen på olika verk och inrättningar synes av praktiska skäl ej böra ske. Det kan i detta sammanhang erinras att exempelvis statliga tjänstepensioner utbetalas från ett gemensamt anslag å XII:e huvudtiteln. Liknande arrangemang synes kunna ifrågakomma beträffande bidragen från staten som arbetsgivare.

Om bidragsbeloppets storlek bör tillsynsmyndigheten för sjukförsäkringen underrättas.

I ett av utredningsmännen framlagt kungörelseförslag har i 1 § intagits bestämmelse att för statens samtliga verk och inrättningar med de undantag, som i 2 § sägs, bidrag jämlikt 38 § lagen om allmän sjukförsäkring, vilket staten i egenskap av arbetsgivare har att utgiva, skall så snart ske kan efter utgången av det kalenderår bidraget avser beräknas av riksräkenskapsverket enligt regler, som riksräkenskapsverket bestämmer i samråd med riksförsäkringsanstalten. Med anlitande av vederbörligt anslag i riksstaten skall bidraget av riksräkenskapsverket tillgodoföras en av utredningsmännen föreslagen förskottstitel för förskottering av arbetsgivarbidrag. I 2 § i kungörelseförslaget föreskrives, att arbetsgivarbidrag skall så snart ske kan efter utgången av det år bidraget avser beräknas

för försvarets fabriksverk, postverket, televerket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, luftfartsverket, statens reproduktionsanstalt, stifts-

nämndernas förvaltning och domänförvaltningen: av vederbörande förvaltningsmyndighet;

för riksbanken och Tumba bruk: av riksbanken; samt

för riksgäldskontoret, riksdagens bibliotek och riksdagens hus ävensom riksdagen, dess utskott, delegationer och tryckeriavdelning: av riksgäldskontoret.

Utredningsmännens förslag i ifrågavarande del har vid remissbehandlingen föranlett uttalanden endast från riksförsäkringsanstalten och riksräkenskapsverket.

Riksförsäkringsanstalten har anfört, att en förutsättning för att de hos riksräkenskapsverket tillgängliga uppgifterna skall kunna användas synes vara, att antalet befattningshavare hos de statliga verken och inrättningarna i fråga är någorlunda konstant. För vissa av de här avsedda verksamhetsområdena torde denna förutsättning emellertid icke vara uppfylld utan noggrannare uppgifter om utbetalda löner synes bli erforderliga. Avfattningen i 1 § kungörelseförslaget torde göra det möjligt att införskaffa dylika uppgifter där så kan anses erforderligt.

Riksräkenskapsverket har uttalat, att statens arbetsgivarbidrag torde kunna beräknas i stort sett efter de av utredningsmännen föreslagna grunderna. Specifika uppgifter från de enskilda myndigheterna skulle ge ett i förhållande till den privata sektorn mera exakt resultat, men även enligt riksräkenskapsverkets mening lär ett sådant förfarande av praktiska skäl icke böra komma i fråga. I den mån den nuvarande inom riksräkenskapsverket utarbetade personalstatistiken på sätt ifrågasatts i årets statsverksproposition under XII ht kompletteras med uppgifter om de utbetalda lönesummorna, ökas förutsättningarna för en efter de föreslagna grunderna exaktare beräkning.

Departementschefen.

Med anledning av riksförsäkringsanstaltens förslag om anvisande av särskilt anslag till förskottering av försäkringsavgifter och arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen har jag vid anmälan av 1954 års statsverksproposition, femte huvudtiteln (s. 190) förklarat, att jag efter samråd med chefen för finansdepartementet inte kunnat finna annat än att det är olämpligt och missvisande att statsbudgetens omslutning skulle ökas med summan av försäkringsavgifter och arbetsgivarbidrag. Såsom statskontoret framhållit rör det sig här inte om statens utan om sjukkassornas medel. Något anslag för ifrågavarande ändamål borde därför inte upptagas. I stället fann jag det lämpligt, att utbetalningarna av sjukkassorna tillkommande medel sker direkt från inkomstiteln Skatt å inkomst och förmögenhet m. m. Enligt riksförsäkringsanstaltens beräkning skulle denna titel under första halvåret 1955 till följd härav komma att belastas med utbetalningar om tillhopa 260 milj. kronor eller, om stats- och kommunalanställda tjänstemän helt eller delvis undantages från sjukpenningförsäkringen, ett lägre belopp, som vid helt undantagande från nämnda försäkring skulle uppgå till 230

milj. kronor. Då de avgifter och arbetsgivarbidrag som belöper på första halvåret 1955 kan beräknas endast till en del inflyta under halvåret, blir det fråga om förskottering även i den betydelsen att staten förskjuter medel för sjukkassornas verksamhet i avbidan på att avgifter och arbetsgivarbidrag flyter in och tillgodoföres nämnda inkomsttitel. Beträffande storleken av denna förskottering utöver inkomsterna anförde jag i förenämnda sammanhang, att den inte kunde anges med någon större säkerhet men att uppskattningsvis ett belopp av 75—100 milj. kronor beräknats för halvåret i fråga. Det bör emellertid anmärkas, att behovet av förskott bl. a. blir beroende av dels den omfattning sjukkassornas utgifter kommer att få under den aktuella perioden och dels de olika sjukkassornas tillgång på likvida medel vid skilda tidpunkter.

Enligt den proposition med förslag till lag om moderskapshjälp, varom beslut fattats förut denna dag, skall den föreslagna moderskapsförsäkringen träda i kraft samtidigt med den allmänna sjukförsäkringen. Finansieringen av moderskapsförsäkringen skall ordnas i anslutning till finansieringen av den allmänna sjukförsäkringen. Kostnaderna skall alltså bestridas genom statsbidrag, försäkringsavgifter och arbetsgivarbidrag. Sjukkasorna skall erhålla förskott i avräkning på försäkringsavgifter och arbetsgivarbidrag i samma utsträckning som gäller beträffande den allmänna sjukförsäkringen. Enligt socialförsäkringsutredningens i ifrågavarande proposition återgivna beräkningar kommer till följd härav avgifterna till sjukkasorna att ökas med ca 19 milj. kronor och arbetsgivarbidragen med ca 7,2 milj. kronor för helt år. Vad jag förut anfört beträffande avgifter och arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen bör givetvis gälla även moderskapsförsäkringen. Sjukkasornas behov av förskott för första halvåret 1955 kan på grund härav förutses stiga med ca 13 milj. kronor. Då även dessa avgifter och arbetsgivarbidrag endast till en del inflyter under nämnda halvår, ökas också det belopp som staten har att förskjuta utöver under halvåret inflytande inkomster, uppskattningsvis dock icke med mera än 4—5 milj. kronor.

Sjukkasornas medelsbehov beror till en del på huruvida stats- och kommunalanställda tjänstemän skall undantagas från sjukpenningförsäkringen eller inte. Såsom förut nämnts har riksförsäkringsanstalten beräknat på första halvåret 1955 belöpande försäkringsavgifter och arbetsgivarbidrag till 230 milj. kronor om tjänstemännen helt undantages från sjukpenningförsäkringen mot 260 milj. kronor om sådant undantagande ej sker till någon del. Chefen för civildepartementet har vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor (statsverkspropositionen, bilaga 2, s. 22) förklarat, att förslag i fråga om tjänstemännens förhållande till den allmänna sjukförsäkringen kan föreläggas riksdagen först under årets höstsession.

Skulle tjänstemännen inte komma att undantagas från sjukpenningförsäkringen har staten att erlægga arbetsgivarbidrag för statstjänstemännen. Sådant bidrag skall under alla förhållanden erläggas för statens kollektivavtalsanställda arbetstagare, vilka inte kan undantagas från sjukpenning-

försäkringen. Bidraget skall enligt lagen om allmän sjukförsäkring för varje kalenderår utgöra såvitt angår sjukvårdsförsäkringen 0,1 % och beträffande försäkringen för tilläggssjukpenning 1 %, allt av den lön i penningar eller naturaförmåner, som vederbörande arbetsgivare under året utgivit till arbetstagare anställda hos honom. Hänsyn skall dock ej tagas till arbetstagares lön i vad den överstiger 15 000 kronor för år. Enligt förslaget till moderskapsförsäkring skall härtill komma 0,04 % av nämnda lönesumma såsom bidrag till kostnaderna för försäkringen för tilläggsspenning enligt lagen om moderskapshjälp. Det sammanlagda arbetsgivarbidraget kommer sålunda vid genomförande av nämnda försäkring i enlighet med förslaget att utgöra 1,14 %.

Enligt det av förenämnda utredningsmän framlagda förslaget skall affärsverken, riksbanken och riksgäldskontoret betala på dem ankommande arbetsgivarbidrag medan sådant bidrag för statens verk och inrättningar i övrigt skall bestridas från ett för samtliga huvudtitlar gemensamt anslag och utbetalas av riksräkenskapsverket på grundval av dess statistik. Utbetalningen skall ske i efterskott per kalenderår. Jag delar utredningsmännens uppfattning att affärsverken och övriga i utredningsmännens kungörelseförslag uppräknade verk och inrättningar skall själva utge arbetsgivarbidrag för sin personal. Uppräkningen ansluter sig till kungörelsen 1942: 678, där det föreskrives att ifrågakvarande verk och inrättningar skall själva bestrida kostnaderna för ersättningar till sin personal enligt 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete. Det bör emellertid ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma vilka verk och inrättningar, som själva skall bestrida kostnaderna för bidragen. Förslaget att bidragen för förvaltningen i övrigt skall betalas från ett gemensamt anslag på grundval av riksräkenskapsverkets statistik synes erbjuda ett ur administrativ synpunkt lämpligt förfarande. Då bidragen för år 1955 sålunda skall erläggas först efter årets utgång erfordras inte anslag till arbetsgivarbidrag under nästa budgetår. Däremot måste förutsättas, att förskott å arbetsgivarbidragen utbetalas från inkomsttiteln Skatt å inkomst och förmögenhet m. m. Storleken av dessa förskott blir givetvis beroende av om tjänstemännen undantages från sjukpenningförsäkringen eller ej. Då avlönings- och omkostnadsanslagen för nästa budgetår beräknats utan hänsynstagande till den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande kommer förskottsutbetalningar i vad de avser andra verk än de affärsdrivande att motsvaras av besparingar å budgeten.

Förslag till bestämmelser om debitering och uppbörd av försäkringsavgifter och arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen och den allmänna moderskapsförsäkringen kommer senare denna dag att anmälas av chefen för finansdepartementet. Därvid torde dock förskotteringsfrågan icke komma att behandlas närmare. I förevarande sammanhang bör därför utverkas riksdagens bemyndigande att bestrida de i 37 och 39 §§ sjukförsäkringslagen avsedda förskotten till sjukkassor i avräkning på nämnda avgifter och bidrag från riksstatsens inkomsttitel Skatt å inkomst och förmögenhet m. m.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att i 37 och 39 §§ lagen om allmän sjukförsäkring avsedda förskott må bestridas från riksstatens inkomstittel Skatt på inkomst och förmögenhet m. m.

5. Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	3 250 000	3 727 235
1953/54 (statsliggaren s. 337)	3 500 000	
1954/55 (förslag)	3 000 000	

Från detta anslag bestrides ersättningar enligt ett flertal författningar och beslut (se statsliggaren s. 337—338), i främsta rummet kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 678) med särskilda bestämmelser om tillämpning av 1916 års olycksfallsförsäkringslag å arbetare, som användes till arbete för statens räkning. Tilläggsersättningar enligt förordningen den 2 juni 1950 (nr 295) om tillägg av statsmedel å vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m. utgår av detta anslag i den mån de icke belöper å ersättningar utgående av olycksfallsförsäkringens fondmedel. Från anslaget bestrides slutligen *dels* viss dyrtidskompensation åt personer, vilka i anledning av olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats under åren 1941—1948 är berättigade till sjukpenning eller livränta enligt förordningen den 24 mars 1938 (nr 102) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt tvångsarbetare m. fl. eller förordningen samma dag (nr 103) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt fångar m. fl. och *dels* vissa tillfälliga ersättningar till av silikos drabbade arbetare.

Riksförsäkringsanstalten har (skr. 31/8 och 30/11 1953) erinrat, att den nya lagstiftningen om sjukförsäkring träder i kraft den 1 januari 1955 samt att en samordning avses komma till stånd mellan sjuk- och olycksfallsförsäkringarna samtidigt som en ny yrkesskadeförsäkringslag förväntas träda i kraft. Anstalten har gjort beräkningar rörande minskningen av utgifterna under anslaget genom att kollektivavtalsavlönade statsanställda kommer att inbegripas under den allmänna sjukförsäkringen. Kostnaderna för sjukpenning under första halvåret 1955 skulle vid oförändrade förhållanden komma att uppgå till ca 900 000 kronor. Med hänsynstagande till den allmänna sjukförsäkringen och det förslag till lag om yrkesskadeförsäkring, som den 13 november 1953 remitterats till lagrådet, skulle kostnaden bli endast ca 15 % av angivna belopp eller omkring 135 000 kronor. Kostnaderna för läkarvård under första halvåret 1955 kan vid oförändrade förhållanden beräknas uppgå till ca 150 000 kronor och efter ikraftträdandet av de nya lagarna till ca 10 % härav eller omkring 15 000 kronor. De sammanlagda kostnaderna för halvåret i fråga skulle alltså minska från 1 050 000

till 150 000 kronor. Då under halvåret måste utbetalas ersättningar avseende tiden före den 1 januari 1955 uppskattas emellertid medelsbehovet under halvåret till ca 485 000 kronor. Med hänsyn till den fortgående ökningen av utgående livräntebelopp anses anslaget böra minskas endast med 500 000 kronor.

Departementschefen.

Sedan år 1948 har riks försäkringsanstalten enligt statsmakternas beslut utgivit tillfälliga ersättningar av statsmedel till arbetstagare, som på grund av silikos (stendammslunga) blivit oförmögna till arbete eller övergått till annan sysselsättning och därigenom fått vidkännas inkomstminskning, som ej kompenseras av livränta. Dessa ersättningar utgår med högst 700 kronor om året. Dock gäller den maximeringsregeln, att ersättningen ej får utgivas med så högt belopp, att den sjukas totala inkomst kommer att överstiga maximibeloppet för livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen, 6 600 kronor för år. Med hänsyn till penningvärdets fall och den till följd därav ökade nominella inkomsten för den sjuke bestämde statsmakterna år 1952, att den sjukas arbetsförtjänst vid beräkningen av hans totala inkomst skall reduceras med 25 %. Då det trots detta visade sig, att ett antal silikosskadade fått den tillfälliga ersättningen indragen under andra halvåret 1952, beslöt statsmakterna år 1953, att de silikosskadade, som uppbar sådan ersättning för första halvåret 1952, fortsättningsvis skulle få åtnjuta samma förmån. — Här avsedda ersättningar, vilka utgår enligt riksdagens budgetårsvis lämnade bemyndiganden, är avsedda som en tillfällig anordning i avvaktan på översyn av yrkesskadeförsäkringen.

Om det av Kungl. Maj:t i propositionen 1954: 60 framlagda förslaget till yrkesskadeförsäkringslag antages, kommer några ersättningsbestämmelser av förevarande art icke att erfordras för de nya fall, på vilka lagen blir tillämplig. Fortfarande erfordras däremot särskilda bestämmelser för de äldre fallen. Jag är icke beredd att föreslå någon revision av dessa bestämmelser redan nu utan vill föreslå, att den hittills tillämpade ordningen får gälla även under nästa budgetår.

Utgifterna under förevarande anslag torde, såsom framgår av vad riks försäkringsanstalten anfört, komma att minskas genom att sjukförsäkringen efter den allmänna sjukförsäkrings ikraftträdande den 1 januari 1955 kommer att utge ersättning för läkarvård samt sjukpenning även vid olycksfall i arbete och yrkessjukdom. Det må framhållas, att ersättningarna från ifrågavarande anslag i huvudsak avser arbetstagare hos staten, vilka avlönas enligt kollektivavtal, och att dessa arbetstagare icke kan undantagas från någon del av den obligatoriska sjukförsäkringen.

Kostnadsminskningarna motväges vid bifall till den föreslagna lagen om yrkesskadeförsäkring i viss utsträckning genom höjda livräntebelopp. I anslutning till nämnda lag har i propositionen 1954: 90 framlagts förslag om en förordning om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabbar sjömän m. fl. Vidare har i propositionen 1954: 94 före-

slagits en förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m. Slutligen har i propositionen 1954: 138 föreslagits en förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret. Samtliga dessa författningar skall ersätta nu gällande bestämmelser om ersättningar, vilka bestrides från ifrågavarande anslag. Det är f. n. icke möjligt att göra någon exakt beräkning av kostnaderna enligt de föreslagna nya författningarna. Vissa faktorer inverkar i höjande och andra i sänkande riktning. Sådan kostnadsökning att medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår nämnvärt påverkas synes i vart fall icke vara att förutse.

Under dessa förhållanden synes anslaget för nästa budgetår böra uppföras med det av riksförsäkringsanstalten föreslagna beloppet, 3 000 000 kronor, vilket innebär en minskning av anslaget med 500 000 kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att tillfälliga ersättningar till av silikos drabbade arbetstagare må utgivas under budgetåret 1954/55 i enlighet med vad jag i det föregående förordat;

dels ock till Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. för budgetåret 1954/55 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda under punkterna 1.—5., med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Olof Särnmark.